

ÉRTEKEZÉSEK

A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADEMIA.

AZ I. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

GYULAI PÁL

OSZTÁLYTITKÁR.

XIX. KÖTET. I. SZÁM.

EGY MAGYAR ESZTHER-DRÁMA.

BEVEZETÉSSSEL

BAYER JÓZSEF

L. TAGTÓL.

Ára 60 fillér.

BUDAPEST.

1904.

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

- I. k. I. Tölgy:** Solon adótörvényéről. 20 f. — **II. Tölgy:** Adalékok az attika törvénykönyvhöz. 20 f. — **III. Tárkányi:** A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — **IV. Szász K.:** A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — **V. Toldy F.:** Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — **VI. Vámbéry:** A keleti török nyelvről. 20 f. — **VII. Imre S.:** Geleji Katona István főleg mint nyelvész. 60 f. — **VIII. Bartalus:** A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. Hangjegyekkel. 1 K 20 f. — **IX. Toldy:** Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 1 K 20 f. — **X. Brassai:** A magyar bővített mondat. 40 f. — **XI. Bartalus I.:** A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kézíratai- és nyomtatványairól. 40 f. (1867—1869.)
- II. k. I. Mátyás G.:** A Konstantinápolyból legújabbban érkezett négy Corvin-codexről. 20 f. — **II. Szász K.:** A tragikai felfogásról. 40 f. — **III. Joannovics:** Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. 40 f. — **IV. Finály:** Adalékok a magyar rokonértelmű szók értelmezéséhez. 40 f. — **V. Tölgy:** Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — **VI. Zichy A.:** Q. Horatius satirái. 40 f. — **VII. Toldy:** Újabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 80 f. — **VIII. Gr. Kuun G.:** A sémi magánhangzókról és megjelölésök módjairól. 40 f. — **IX. Szilády:** Magyar szövejtegetések. 20 f. — **X. Szénassy S.:** A latin nyelv és dialektusai. 60 f. — **XI. Szilády Aron:** A defferekrol. 40 f. — **XII. Szvorényi J.:** Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.)
- III. k. I. Brassai:** Commentator commentatus, Tarlózatok Horatius satiráinak magyarizációi után. 80 f. — **II. Szabó K.:** Apáczai Csérei János Barcsai Ákos fejedelemhez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében. 20 f. — **III. Szabó I.:** Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. 20 f. — **IV. Vadnai:** Az első magyar társadalmi regény. 40 f. — **V. Finály:** Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — **VI. Barna F.:** A finn költészet, tekintettel a magyar ösköltészetre. 80 f. — **VII. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — **VIII. Dr. Goldziher I.:** A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — **IX. Riedl Sz.:** Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — **X. Gr. Kuun G.:** Adalékok Krim történetéhez. 40 f. — **XI. Riedl Sz.:** Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. 40 f. (1872—1873.)
- IV. k. I. Brassai:** Paraleipomena kai diorthoumena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneide II-ik könyvére különös tekintettel a magyarra. 80 f. — **II. Bálint G.:** Jelentése Oroszország- és Ázsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. 40 f. — **III. Bartal A.:** A classica philológiának és az összehasonlító árja nyelvtudománynak művelése hazánkban. 80 f. — **IV. Barna F.:** A határozott és határozatlan mondatról. 40 f. — **V. Dr. Goldziher I.:** Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — **VI. Hunfalvy P.:** Jelentések: 1 Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — 2. Budenz J.:
- A németországi philologok és tanfériak 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. — **VII. Fogarasi J.:** Az új szókról. 30 f. — **VIII. Toldy F.:** Az új magyar orthologia. 30 f. — **IX. Barna F.:** Az ik-es igékről. 30 f. — **X. Szarvas G.:** A nyelvújításról. 30 f. (1873—1875.)
- V. k. I. Barna F.:** Nyelvészkedő hajlamok a magyar népnél. 50 f. — **II. Brassai S.:** A neo- és palaeologia ügyében. 60 f. — **III. Barna F.:** A hangsúlyról a magyar nyelvben. 60 f. — **IV. Ballagi M.:** Brassai és a nyelvújítás. 30 f. — **V. Szász K.:** Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — **VI. Bartalus I.:** Művészet és nemzetiség. 40 f. — **VII. Tölgy I.:** Aeschylus. 1 K 60 f. — **VIII. Barna F.:** A mutató névmás hibás használata. 20 f. — **IX. Imre S.:** Nyelvtörténelmi tanulások a nyelvújításra nézve. 1 K 20 f. — **X. Arany L.:** Béczy Károly emlékezete. (1875—1876.)
- VI. k. I. Mayr A.:** A lágy aspiráták kiejtéséről a zendben. 20 f. — **II. Bálint G.:** A manduk szertartásos könyve. 20 f. — **III. Dr. Barna I.:** A rómaiak satirájáról és satirairóikról. 40 f. — **IV. Dr. Goldziher I.:** A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. 1 K. — **V. Szász K.:** Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött. 20 f. — **VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapítása történetéhez.** 1. Szilágyi I. 2. Vaszary K. 3. Révész I. 1 K 20 f. — **VII. Bartalus:** Emlékbeszéd Mátyás Gábor l. t. felett. 20 f. — **VIII. Barna:** A mordvaiak történelmi viszonyatai. 40 f. — **IX. Tölgy:** Eranos. 40 f. — **X. Joannovics:** Az ik-es igékről. 80 f. (1876.)
- VII. k. I. Barna F.:** Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. 1 K. — **II. Budenz J.:** Podhorszky Lajos magyar-sínai nyelvhasználtása. 20 f. — **III. Zichy A.:** Lessing. 40 f. — **IV. Barna F.:** Kapcsolat a magyar és szuomi

EGY MAGYAR ESZTHER-DRÁMA.

BEVEZETÉSSSEL

BAYER JÓZSEF

L. TAGTÓL.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1904.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Egy magyar Eszther-dráma.

(Olvastatott a M. Tud. Akadémia I. osztályának 1904. évi február 1-én tartott ülésében.)

A nyugat-európai nemzetek színészetének története kétségtelen bizonyossággal támogatja azon meggyőződésünket, hogy a világi színészet kialakulása, újabb iránya, nem magyarázható meg egyedül azon vándorkomédiások fölmerülésével, kik mint szellemekben a histrióknak, jocularoknak, mimusoknak, a maga tisztulatlanságában — bár időhöz, helyhez, közönséghez alkalmazkodva s így nem egy tekintetben finomodva is idők folytán — továbbvivői, fejlesztői voltak a népies játékoknak. Eme népjátékok alatt természetesen nem kizárólag színjátékok értendők, hanem némajátékok, erőmutatványok, az ezermesterek szemfényvesztései, tánczos játékok, tableau, tornajátékok, fölvonulások stb. vegyesen. Kezdetben együtt, úgyszólván egy kezelés alatt volt mindaz, a mi ma ott található a vásáros bódék zsibongó tömegében és a mi azóta — az irodalom tisztító tüzen át salakjaitól megszabadítva — fölkerült a városok fényes színpadjaira és úribb, előkelőbb, jobban fizetni tudó közönséghez módosulva, ma már ott előkelősködik a fényesen felszerelt czirkuszok porondján, a nagyvárosi mulatóhelyek kis színpadjain.

Az arányok kisszerűsége és a közönség szerényebb igénye mellett könnyen elfért ez a tarkaság, ez a sokféleség együtt, egymás mellett. Éppen sokféleségében volt vonzó ereje, tarkaságában az a varázs, mely állandó hatását s így fönmaradását biztosította. A román és germán népeknél, hol ezen igazán népi alapokat fajbéli rátermettségökből kifolyólag szilárdaknak látjuk, ott csupán a megtisztulás folyamatjának kellett beállni, hogy létrejöjjön az a színészet, mely nem csupán a nép szája íze szerint tud mókázni,

hanem irodalmi magasb érdekek szolgálatába is mer szegődni. A fejlődés egymásutánjának itt van a legkényesebb pontja. Azt mondhatnók, ez az egyik ága a fejlődés folyamatjának. A forrás bőségesen buzgó, mellékvizek bőségesen táplálják a medret, de az út, melyet be kell majdan futnia, oly hosszú, hogy vagy arra lesz kárhoztatva, hogy szűk ágyában jelentéktelennek maradjon mindvégig, vagy mocsárrá lapulván, nyomtalanul veszszen el valami síkság homokjában. De ott, hol egy hatalmas mellékág új mozgató erőt visz belé, ott megerősödvén, ellenállhatatlan erejével mély és széles új medret fog magának ásni s büszkén, méltóságosan folyik tovább, de többé nem a réginek, hanem az újnak hatalmas medre irányában. Csak ott, azon népeknél, hol e két irányú fejlődés találkozása világosan kimutatható s a fejlődés további folyamata az új, természetesb irányt követi, csak ott beszélhetünk népies alapon fejlődő, de új, magasb irányok felé törekvő drámáról és színészetről.

E termékenyítő elem a classikus mintákon kiformalódott és idővel szinszerűvé is váló irodalmi dráma és iskolai színjáték.

A népies színjáték szerkezetében pongyola és cselekvényében a tarkaság, a sokféleség a fő. Inkább az érzéseket csiklandozza, mint a lelket gyönyörködteti. Főcélja a szórakoztatás s ezért eszközeiben nem válogatós. A classikus nyomokon fejlődő irodalmi dráma és az iskolai színjáték feszes formák közt mozog, színtelen, egyhangú s inkább az észhez, mint az érzelmekhez és érzékekhez akar szólni. A népies színészetben nagyon sok oly elem van, a mi a nézők szívét közelebb viszi azon előadókhoz, a kiket a társadalom fonák balitélete kiközösített magából. E szigorúság sokszor nagyon érthető, a mint a rokonérzést is az egyszerű lelkekben könnyen keletkező részvét ékezen magyarázza. A könnyűvérűség nyomán buján tenyészik a könnyelműség, a léhaság, az erköletelenség, sőt a bűn is. A társadalmi formák nyűge nélkül élők tömegébe hamarosan beférkőzik a bomlás csirája, mely megmételyezéssel fenyegeti a közerkölcsöket. E szabadon élőket csak egy lépés választja el a csavargóktól. A megélés bizonytalansága vadul dobálja ide s tova életük könnyű sajkáját a váratlan jólét bőségéből a bűnre csábító koplalás sanyarú bőjtjébe. E két véglet közt a jólét határt nem ismerő könnyelműségre, a koplalás bűnre csábít. Hazátlanok, jogokon kívül állók, állandó tűzhely nélküliek.

A társadalom jól mulat mókáikon, de nem fogadja őket magába. Szívesen adja fillereit a nyújtandó élvezetért, de szeretetével, gyöngédségével adósuk marad. Nem csoda, habár kimondatlanul is, hogy kölcsönös megvetés kap lábra. A színész lenézi közönségét, melytől garasait kapja, s a közönség megveti azokat, kik napi gondjai után fölvidítják. Valóban áldatlan egy állapot, melynek azonban meg kell változnia, ha csak azt nem akarjuk, hogy a színészet a társadalomnak kiirtásra megért fekélye legyen, mert ebben a keserves helyzetben nincs emelkedés fölfelé, csak süllyedés lefelé, az élet sarába.

De míg odakint, mindezek daczára, az élet bizonyos varázsszal veszi körül az ég madaraiként szabadon élő színészt s bár megvetik a személyt, bámulják a mesterségük titkait s e titok csodás varázsa előtt tanácstalanul állanak: azalatt ez a varázs átvezeti az iskolák színjátszásra kedvet kapott tanulóinak szívét s az egyén megvetett voltától elkülönítve képzelt előadó művészetnek gyakorlása kívánatossá, majd divattá lesz.

Az irodalmi és iskolai dráma formás egyhangúsága s a népies színjáték formátlan derülete azt a két végletet jelentik, mely ha természetes módon fog összevegyülni, előáll a világi színjáték, mely lefejtven magáról a pedans formaság nyűgét, tetszetősen színyszerűvé s irodalmilag is elfogadhatóvá váland. A világi komédiás az ő léhaságaival, könnyelműségével, az iskolai színjátész a maga romlatlan házias erkölceivel, az a másik véglet, melynek szintén ki kell egyenlítődni, hogy így az, a mi az egyiknél sok — a könnyelműség — mérséklődjék, megfinomuljon a másiknak gyermekiesen romlatlan tisztaságától.

Ott, hol az iskolai színjáték komoly művelőkre, vérmérséklettől rátermett előadókra talál, az irodalmi dráma, előkelősége daczára, helyet követel a népszerűbb eposz és lyra mellett, ott együtt találjuk a népies, a formátlan színjáték megtermékenyülésének föltételeit. Ott, hol az iskolai színjátszás divatba jön s az iskolai előadók a nagyközönség — s nemcsak szüleik és a tanárok — előtt mernek megjelenni s ekként a szabad ég alatti színpad mellett kezd komoly figyelmet érdemelni az iskolai színpad is, ott adva van annak a lehetősége, hogy a világi színészet salakjaitól megtisztuljon.

A megtisztulás folyamatja akkor kezdődik, midőn egyfelől a

csak kéziratossá dráma mellett már a nyomtatott is színre kerül, másfelől pedig, midőn az iskolák színpadjain kedvet kapott és gyakorlati ügyességet elsajátított tanultabb elemek is beállanak már a vándorkomédiások közé. De viszont az is kétségtelen, hogy csakis ott állanak elő drámára és színészetre egyaránt kedvező helyzetek, hol megvan mind az alsó, mind a felső fokon e két föltétel. Hiányozzék akár az egyik, akár a másik, a dráma és színészet nem fog nemzeti irányú fejlődést mutathatni. *)

Sajnos, a mi helyzetünk ez utóbbi. Nálunk megtörtént a tisztulási folyamat fölfelé, ha mindjárt kész idegen minták nyomán is, de nem talált lefelé semmi megtermékenyíteni valót s ezért csak akkor indult nálunk magasb fejlődésnek, midőn nyugat népeitől a kifejlés emelkedettebb fokán álló kész eredményeket vette át.

Nálunk tehát nem a czikkünk elején jelzett módon történik a fejlődés, hanem mesterségesen készült mederben haladt a maga útjain dráma és színészet. Főforrása odakint keresendő s csupán egy-két jelentéktelen mellékere található meg a hazai földben.

Innen magyarázható aztán, hogy midőn a véletlen, mint a jelen esetben, egy kéziratossá drámához juttat, melynek keletkezési idejét csak hozzávetőleg tudjuk a XVIII-ik század elejére tenni, tanácstalanul állunk azzal a másik kérdéssel szemben: hova illesztendő be legtermészetesebben ez a dráma, mely iskolás készítőre vall, de a mely mégis arra való számításra készült, hogy a szabadban, nagy közönség előtt adják elő? Mintha nálunk a világi színészet hiányával érzett szükségleten — tanuló ifjak akartak volna segíteni? Vagy tán a kóbor, az idegen nyelvű színészetet akarták volna helyéből kimozdítani? Vagy tán a régebben egyszerű iparosoktól

*) V. ö. *Petit de Julleville*: Les Comédiens en France au moyen âge. Paris 1885. és u. attól: La comédie et les mœurs en France au moyen âge. Paris 1886. — *Ed. Devrient*: Gesch. der deutschen Schauspielkunst. Leipzig 1848. I. Band. — *Ernest Maindron*: Marionettes et Guignols. Paris é. n. [1900.]. — *R. Proells*: Kurzg. Geschichte der deutschen Schauspielkunst. Leipzig 1890. — *E. Fournier*: Le Théâtre Français avant la Renaissance (1450—1550). Paris, é. n. — *M. Albert*: Les Théâtres de la foire (1660—1789). Paris 1900. — *Marius Sepet*: Le drame chrétien au moyen âge. Paris 1878. — *A. Royer*: Hist. universelle du Théâtre. Paris 1869. I. kötet (II, III, IX, X. fej.) és II. kötet (XVI, XVIII, XIX. és XXIII—IV. fej.).

nyugati minták alapján előadott színdarabok nem felelvén már meg többé a nézők igényeinek, a tanultabb elem vette át azok szerepét s a dologhoz jobban értőktől írott színdarabokkal akarta a közönség magasb igényeit kielégíteni?

Csak valamelyest is megállható végeredményre legföljebb analógiák alapján juthatunk. Azért, midőn ez eddig egyetlen Eszter-dráma szövegét alább közöljük s megkísértjük helyét kijelölni a fejlődés menetében, azt főként azért cselekeszszük, hogy író társainkat rokonszövegek gyűjtésére serkentsük, mert csak így juthatunk végleges megállapodásra, csak így válhatik esetleg általános értékűvé az a következtetés, melyet egy egyedül álló adat alkalmával próbálunk levonni. Megtörténhetik, hogy ez az Eszter-dráma oly nyomokra fog vezetni, melyeket adatok híján, eddig nem is kereshettünk s a magyar dráma történetébe egy teljes új elem fog beilleszkedni: a magyar tanuló ifjuság nyilvános színjátszása, kárpótlásul a polgároknak nyugaton divó színjátszásáért.

Eddigelé csak Erdélyben akadtunk annak nyomaira, hogy az első magyar színjátszó-társulat megalakulása előtt, egy-egy iskola növendékei, vagy ott a helyszínén, az iskola falain kívül a nagyobb nyilvánosság előtt tartották színi mutatványaikát, vagy pedig bejárták a szomszédos helyeket s vándorszínészek módjára ott mutatták be ügyességöket a színjátszásban. *) A műkedvelősködésnek ez és egyéb neme hivatva volt a hiányzó magyar színészetet pótolni. Egyelőre a talajt kellett úgyszólván előkészíteni s mint az erdélyi példa igazolja, ez rövid időn sikerült is. Tán ez is egyik magyarázója azon ténynek, hogy miért sikerült a magyarországi színészetet az 1796-iki pesti balsiker után az erdélyi színészet segítségével új életre kelteni.

Kazinczy levelezéseinek egyik újabb kötetéből azt látjuk, hogy a XIX-ik évszázad elejével a Dunán túl is nyoma van egy ilyen fajtájú dilettranskodásnak, Sárközy István írja Kazinczynak 1811 május 11-éről: «Ujjságúl írhatom: Itt a pallérozódás annyira ment, hogy nem csak a Főbb uraknál sok helyen vannak jól elkészült Theatrumok, mellyeken esmerősseikkel némelly nevez-

*) L. A magyar drámairod. tört. I. k. 49. és köv. lap. V. ö. Ferenczi Zoltán: A kolozsvári színészet és színház tört. Kolozsvár 1897. 67—74. lap.

tessebb napokon jádznak, — de még itt Kaposvárott is, össze állván némelly iffjak a N. Vármegye Cancellistái és a Dominiumbeli Uraság *Deákjai* és fiatalabb Tisztviselői közzül s magok mellé vevén némelly városi fejer személlyeket: az Uraság engedelmeből a Hertzeg Szálájába (melybe Csokonai hajdan a Dorottytát bé vezette) Theatrumot készítvén fel magok kezeivel, abban már egy néhány szép darabokat, naponként szembe tűnő elől menetellel, csupán az érdemes Publicum mulattatására producáltak. Jádzódták a többi közt az *Emberggyűlölet és megbánást*, a *Szép Uraniat*, a jövő Nepomuk napján fogják a *Szerecsen rabokat*: a többi nem jut eszembe. [A levél szélére még kettőnek, *Gyapai Márton*-nak és *Kiki a maga háza előtt seperjen*-nek a címét is oda írja.] De nem is oly esmerősek s nem oly derekak, circiter 8 v. 9 darabot.»¹ Nem kevésbbé érdekes az is, mit Sárközy magáról az előadásokról mond: «Das ist alles — folytatja — was mann wünschen kann. Talán már csak meg tanulnak Magyarul! Még ugyan mondanak delczéget, déli termetet s több efféléket, de éppen ez által tanulnak, mert vannak, kik meg mondják efféle hibáikat s repetálva máskor jobban mondják.»

E híradás első fele kétségtől a dunántúli úri házaknál divatos dilettans-előadásokra vonatkozik, melyek idegen nyelvűek voltak, a másik fele ellenben magát Kaposvárt érdeklí, hol magyarul játszanak. Az Esterházyak és Erdődyek nagyúri példája hatás-sal lehetett a közeposztályra s itt is az állandó színészetet a műkedvelők előadásai pótolták. Hogy a diákságot is belevonják, ez ismét csak azt jelentheti, hogy az iskolai színjátszásban gyakorlatot szerzett ifjuság lényeges eleme lehetett ezen előadásoknak.

Dr. Sebestyén Gyula úr szíveségéből egy oly kéziratoss drámával ismerkedtünk meg,² mely világosan bizonyítja, hogy a Dunán túl már a XVIII-ik évszázadban sem volt ismeretlen az olyan fajtájú színi játék, minőt eddig csak az erdélyi részekben tudtunk találni. Diákok állanak össze és a nyilvánosság előtt egy olyan

¹) A magyar színészet történetében mind ismert darabok a *Szép Urania* kivételével.

²) VIII. k. Budapest 1898, 489—490. lap.

³) A kérdéses Eszter-dráma egyik győri ismerőse útján került Sebestyén úr birtokába. Jelenleg a Nemz. Muzeumban: 1408. Quart. Hung.

darabot játszanak el, mely női szerepeivel nem illett ugyan teljesen az iskolai dráma keretébe, de kezdetleges szerkezetével mégis csak igazi eredő helyére, az iskolára vall, a nélkül, hogy iskolai dráma volna. *Tehát az iskolából kerül ki, a nép számára.*

Az alább teljes szövegében közlendő Eszther-dráma Beköszöntő részében a 6—7. és 10—11-ik versszak érdekel közelebbről. E két helyből két dologra egész bátran lehet következtetnünk: 1. hogy iskolás diákok játszották e drámát; 2. hogy nyilvános helyen («Piartzon») nagyobb közönség jelenlétében. A 13-ik versszaknak «Tisztelendő Tudós Ura» hihetőleg a darab szerzője s a társaság türelmes rendezője. Ugyanezen versszak ezen kijelentéséből «*ilyen esetekben*» nem fogy el ő benne a Tudomány ere... vajjon lehet-e az efféle előadások *gyakoriságára* joggal következtetni, eldöntetlenül kívánjuk hagyni, bár viszont egy ily előadás, ha mint rendkívüli eset fordul elő, valószínűnek tartjuk, hogy a Prolog ezt még inkább kiemelné és így elhihető mégis, hogy többször lejöttek a «hegyről profétálni» ezek a mi diákjaink.

Tán külön mondanunk se kellene, hogy ez a mi Eszther-drámánk szerkezetileg egészen kezdetleges, ha nem akarnánk éppen kezdetleges formájából keletkezése korára következtetni. Nyelvi tekintetben aligha régibb a XVIII-ik évszázad elejénél (bár átdolgozás is lehet), de szerkezete határozottan az iskolai drámák előtti technikára vall. Hiányzik belőle a drámai tagoltság: a felvonásokra, jelenetekre való kikerekítettség. Csak a Prologus és Epilogus van külön jelezve, a többi mint valami elbeszélő költemény, egyfolytában van letárgyalva. A 14. 4-r. lapból álló kéziratot eredeti helyesírása szerint adjuk.

Az Ó-Testamentom könyveiben csak valamelyest járatos olvasó előtt első megtekintésre is szembe fog tűnni, hogy a mi Eszther-drámánk, Eszther könyvének nyomain halad. A második szembeötlő jelenség az, hogy e drámának semmi köze az Eszther könyve 9-ik Része 27—28. verséhez, hol elmondatik, hogy a zsidók «azokat a két napokat [Adár hónap 13-át és 14-ét] megszentelik az ő írások szerint» és hogy «megülik ezeket nemzetségről-nemzetségre, háznépéről-háznépre, tartományról-tartományra, városról-városra. Ezek mondom a Purim napjai, el nem hagyattatnak a 'Sidók között és ezeknek emlékezete meg nem szűnik az ő nemzetségek között.» Tehát semmi összefüggésben sincs a zsidók Purim-

ünnepével.)* A szembeötlő harmadik jelenség, hogy drámánk az Eszther könyvének 1—7. Részében foglaltakra van építve s azzal végződik, a mivel a 7-ik Rész 10. v.: «Felakaszták azért Hámánt a fára, melyet Mardokeusnak csinált vala és a Király haragja megszűnék.» A történet drámai része tényleg itt ér véget, mert a mi ezután következik: Mardokeus bosszúja Eszther befolyása segítségével, a maga kiméretlen kegyetlenségével, vérfürdőjével, nem illik egy olyan közönség elé, mely fajilag nincs érdekelve a dologban.

Nagy gyöngéje a mi Eszther-drámánknak, hogy szerzője magában a Biblia szövegében önként kínálkozó drámai momentumokat teljesen kiaknáztatlanul hagyja. Így nem tudjuk meg, hogy Hadassa, «kit más névvel Eszternek hívnak vala», Abihailnak, Mardokeus atya bátyjának a leánya, kit mint teljesen árvát Mardokeus nevelt föl, és hogy Mardokeus megparancsolta neki, hogy «sem attyafiait, sem nemzetségét ne mondja vala meg». (II. R. 7. és 20. v.) E nélkül alig érthető Mardokeus nagy befolyása Eszterre. Vagy drámairónk föltételezte volna ennek biztos tudását hallgatóinál? Alig hihető, de ha úgy volna is, drámai szempontból hibás. Ép ilyen drámailag kihasználatlan indíték, hogy Mardokeus azért nem hajt térdet-fejet Hámán előtt, «mert megmondotta vala nekik [t. i. a Király szolgálóinak], hogy ő 'Sidó volna» és aztán ezért akarja Hámán a zsidók elpusztítására való engedélyt Asverustól kinyerni, hogy bosszúja ne látszassék egyéni, hanem fajgyűlöletből fakadottnak. (II. R. 4—5—6. v.)

Nem kisebb a mulasztás, hogy szerzőnk a IV. R. 13—14. versben foglaltakat is figyelmen kívül hagyja. Mardokeus ugyanis jól sejtí, hogy midőn a zsidók üldözésére vonatkozó parancsot foganatosítani fogják, a Hámántól gyűlölt Eszter is áldozatul fog esni. Ezért a Biblia szövege szerint ezzel a figyelmeztetéssel akarja Esztert pártfogásra serkenteni: «Ne gondold a te szívedben, hogy te megmaradhatsz a Király házában a többi 'Sidókon kívül.» Mert ha e

*) Lásd az Isr. Abrahams: The Jewish Life cz. munkájából fordított következő érdekes cikkeket: A Purim-játékok és a héber dráma ford. N[eumann] J[enő]. A Jöcő czimű hetilapban. Szerk. Dr. Weiszburg Gyula. I. évfolyam 1897. év 10. és 11. szám. Lásd u. o. 11-ik szám Dr. Weisz Miksa ily cz. cikkét is: Purimok.

mostani időben ezt elhallgatod, másunnan leszen könnyebbségek és szabadulások a 'Sidóknak : te pedig és a te atyáid háznépe elvesztek és ki tudja, talán tsak e mostani időért emeltetél Istentől a birodalomra.» Mardokeus tehát Eszterben az isteni küldetésében való hitet akarja fölkelteni s midőn nemzete érdekeinek védelmezésére hívja föl, elébe állítja az egyéni elpusztulás kilátásának rémeit is. Mily kínálkozó alkalom a — jó drámairónak, hogy a hiúságot eszményi magaslatra emelje, az egyénileg való megsemmisülés kilátásainak emlegetésével.

Minő kínálkozó momentum az is, a király kegyetlen határozatának megokolására, hogy midőn Hámán hasztalan könyörg Eszter előtt életéért, kétségbeesésében Eszter ágyára rogy. A Király visszajön s meglátva Hámánt ezen helyzetében, oda kiált: «Nemde a Királyné asszonyt is meg akarod-e szeplősíteni én előttem e házban?» S midőn e vádat a körülötte lévők hallják, «a Hámán ortzáját befedik : hogy a Király ne látná». Ezt a mulasztást legfölbjebb az menti, hogy az érzeki szerelem indítékait óvatosan kerültek e kor más nemzetbeli iskolai drámairói is.

Mind e felsorolt adatokból ki fog tűnni, hogy a mi «Tisztelendő Tudós Urunk» nemcsak hogy maga nem tudott ily drámai elemeket a darabjába beleszőni, de még a kínálkozókat se aknáztatta ki. Dialogizálja a Biblia szövegét s csak a főbb dolgokra szorítkozik. Hihetőleg két okból: előadói fiatalságára és hallgató közönségének fogyatékos műveltségére tekintettel. De az se lehetetlen, hogy hozzá való képessége sem volt, bár némi lyrai emelkedettséget egyes helyeitől nem lehet eltagadni. (Pl. 65—74. v.).

Az alábbiakban megkíséreljük a mi Eszther-drámánk külső szerkezetét összeállítani és megjegyezzük előre is, hogy előbb készült szerkesztésünk föltűnően hasonlít Hans Sachs Eszther-drámájának azon szerkezetéhez, melyet Schwarz Rudolf derék munkájában találtunk. A dolognak nem az a magyarázatja, hogy «Tisztelendő Tudós Urunk» ismerte volna Hans Sachsot, hanem az, hogy mind a kettő szorosan ragaszkodván a Biblia szövegéhez, tényleg oda illik a felvonások szerinti beosztás, a hová azt Hans Sachs, cselekvénye új és új fordulataira tekintettel, gyakorlatott kezével helyezte.*)

*) L. Esther im deutschen und neulateinischen Drama des Reforma-

A magyar Eszther-dráma szereplő személyei ezek: *Asverus* király. — *Vasthi* királyné. — *Eszther*. — *Mardokeus*. — *Hámán*. — Felesége: *Zeres*. — *Biktán*. — *Téres*. — *Secretarius*. — *Szolga*. — *Két követ*. — *15 tanácsos*. — Több zsidó és több asszony.

A drámát magát 4 csoportkép köré foglalva, 4 felvonásra lehet osztani.*) Az *első csoportkép* központjában az engedetlen Vasthi áll. Megaláztatik. A király új házastársat keres és a fölvonuló asszonyok csoportjából Eszthert választja ki. Eszther itt még néma személy. [1—38. versszak.] A *második csoportkép* főszemélye Mardokeus, ki fölfedi Biktán és Téres árulását. Eszther szerepet játszik. A bérgyilkosok vallatása, kivégzése. [39—58. versszak.] A *harmadik csoportkép*ben Hámán ármánya a földolog. Mardokeus Eszther pártfogását kéri ki. Eszther és a zsidók. A király elfogadja Eszther ebédre hívását. Hámán és Zeres párbeszéde. A *negyedik csoportkép*ben a király a főszemély és Eszther. A király Mardokeust megjutalmazza. Eszther lakomája és Hámán bűnhődése.

Lehetséges, hogy a lakoma-jelenet, ha a kiállításra különös súlyt fektettek, ezt a 4-ik csoportképet két részre tagolta, de ez oly lényegtelen, hogy a 4 felvonásra való felosztás mellett bizvást megmaradhatunk.

A dráma szerkezetét tehát így képzeljük:

Első Felvonás	}	1. jel. 1—6. versszak	a Király és tanácsosai	Eszther Könyve I. Rész.
		2. „ 7—8. „	Vasthi Királyné	
		3. „ 9—11. „	Király és tanácsosai	
		4. „ 12. „	Követek	
		5. „ 13—29. „	Király és 7 tanácsosa	
		6. „ 30—33. „	Király, Vasthi. 8-ik tanácsos	
		7. „ 34—35. „	Király, 9-ik tanácsos	
		8. „ 36—38. „	Király, Eszther, 10-ik tanácsos.	

tionszeitalters. Eine litterarhistorische Untersuchung von *Rudolf Schwarz*. Oldenburg u. Leipzig. Év nélkül. (Az Előszó kelte 1894. februárius.) 8-r. 6+1—276 l. Nachtrag [külön íveken] 277—307. l. V. ö. Comedia Die gantze hystori der Hester zu recedirn, hat XIII person unnd drey actus. stb. 4—9. lap.

A Schwarz könyvében tartalmilag is közölt Eszter-drámák egyikéhez se hasonlít a miénk. A Hans Sachs-féléhez csak külső hasonlóság fűzhetné.

*) Hans Sachs-nál ugyan csak három felvonás van jelezve, de a harmadikban Változás fordul elő s így az is tulajdonképen négy részre tagozódik.

Második Felvonás	1. jel. 39—43. versszak	Mardokeus, 11-ik tanácsos	Eszther Könyve II. Rész.
	2. » 44—45. »	Eszter, 12-ik tanácsos	
	3. » 46—48. »	Eszter, Király	
	4. » 49—55. »	13, 14, 15-ik tanácsos, Biktan, Téres	
	5. » 56—58. »	u. azok és a Király.	
Harmadik Felvonás	1. jel. 59—62. versszak	Hámán, Király	Eszther Könyve III., IV., V. Rész.
	2. » 63—64. »	Hámán	
	3. » 65—70. »	Mardokeus és több zsidó	
	4. » 71—74. »	Eszter és a zsidók	
	5. » 75—79. »	Király, Eszter	
	6. » 80—84. »	Hámán, Zeres	
Negyedik Felvonás	1. jel. 85—89. versszak	Király, Secretarius, Hámán	Eszther Könyve VI—VII. Rész.
	2. » 90. »	Hámán és Zeres	
	3. » 91. »	U. a. és szolgál	
	4. » 92—97. »	Király, Eszter	
	5. » 98—99. »	u. azok, Hámán. Lakoma.	

Az Epilogus tán ötödik felvonás számba mehetett, midőn az életben maradt egész személyzet fölvonult és tán ugyanaz, a ki a «Bé-Köszöntő Versek» elmondta, a darabból következő erkölcsi tanulságot is összefoglalta a — gyöngébbek kedvéért szép versekben.

De ez az Epilogus más tekintetben figyelemre méltóbb. Olyan gondolatot visz be a mi Eszther-drámánkba, s tán ez bizonyít legfőképen eredetisége mellett, mely a Schwarz által ismertetett Eszther-drámák egyikében sincs benne. *A magyar dráma Esztherje az ártatlanul szenvedett, de utóbb királyi székre méltónak talált árva sorsát jelképezi.* Ő a más ajtaján «vintörgő árva», ki sir «gyakorta, ülve, kelve, járva», «mert tudta, hogy még csak a neve is árva».*) Isteni félelmét, alázatosságát, állhatatosságát megjutalmazta az Úristen és ezzel is bizonyította, hogy atyja a benne bízó árváknak. Mardokeus bűnhődésében is nem egyedül a kevély meg-

*) Ezt a képet nem értjük. Dr. J. A. H. Heyse szerint (Allg. Fremdwörterbuch. Elfte Auflage. Hannover 1853) Eszther valószínűleg persa eredetű szó és annyit jelentene mint zöldelő myrtus. Mások szerint értelme: Csillag (i. h. 309. l.). Eszter árva voltáról l. Eszter könyve II. R. 7. vers.

alázását látja, a ki a másnak ásott verembe maga esik bele, hanem az árva üldözőjének büntetését, ki kardot rántott ellene. A legérdekesebb tehát e dráma azon tanulsága, hogy az Úristen az árva nevelőjét, pártfogóját jutalom, üldözőjét büntetés nélkül nem hagyja menekülni. E népmesei indíték beleszövése kiváló érdeket és eredetiséget kölcsönöz a magyar Eszther-drámának, mely egyéb szempontokból is megérdemli, hogy a végleges elkallódástól megmentsük és íróársainkat hasonlók gyűjtésére serkentsük.

Irodalmunk a Kákonyi Péter ily című művén: Az Asverus királyról és az Istenfélő Eszther királyné asszonyról való historián kívül (1544)*) csupán még egy Esther-historiát ismer a kolozsvári névtelentől (1577),**) de Esther-drámát egyet se. Annál becsesebbé válik tehát ez a mi Eszter-drámánk, mert egyetlen adalék a nyugat-európai nemzetek nagy számmal lévő Eszther-drámáinak történetéhez.

* * *

Alább közlendő drámánknak az eredeti kéziratban nincsen címe, de az Epilogusban elmondottak alapján nyugodt lélekkel adhatjuk neki ezt a címet:

Asverus király és Eszther az árva.

Békösöntő Versek. 1. Sam. X.

1. Az Isten hegyén volt régen az iskola
A Próféták egész Serege ott vala
Ott az Ifjúságot Istenes dolgokban
Neveltették oktatták a tudományokban.
2. Ippen akkor mentek ki az iskolából
A Próféták mikor Saul út jártából
és (sic) Isten hegyéhez el-közelétene.
Im az Urnak Ielke (sic) ott rá ki öntötte.
3. Azonnal ott Saul, minden (sic) félre téve
Meg változván mint egy más emberré leve

*) Régi Magyar Költők Tára. Szerk. Szilády Áron, II. V. ö. Szegő Arnold czikkével: A Jövő cz. hetilap 1897. évi 10-ik számában.

**) Toldy Ferencz: A magyar költészet története. Második javított kiadás, Pest 1867. 167. lap.

- Nem keresi többé Attya szainarait
hanem Prófétálja az Isten titkait.
4. Valaki e dolgot látja, a' vagy halja
Isten munkájának ésméri és valja
Ezt mondják magok közt tsudálkozván nagyon
talám Saul is a' Próféták közt vagyon.
 5. E mondás azután példa beszédé lett
Úgy hogy ha valaki valami illyest tett
Azt szokták mondani mosolygva 's bátran
talám Saul is a Próféták közt vagyon.
 6. Illyen apró Próféták serege vagyon
Ezen [a] kis Péczy kerek*) hegy oldalon
Kik ide küldettünk [a] hegy oldalában
A Tudományoknak szép oskolájában.
 7. Le jöttünk Sereggel mi is im a' hegyről
Akarnók ha tudnók Prófétálni egyről
Számot adni arról a mitt itt tanultunk
ha benne vagy kívül az Oskolán jártunk.
 8. Nem tudunk mi úgy talám Prófétálni
hogy azt kelljen minden embernek mondani
talám mi is a Próféták között vagyunk
erről valami kis jelt ha lehet hagyunk.
 9. De jobb az embernek magát meg alázni
Azután másoktól föl magasztaltatni
Mi is még mint gyenge nevéndék Dedkok
Fakadóban lévő szép oltovány ágok
 10. Botsánatot kérünk előre is arról
ha szégyennel kell *el menni e' Piartzrol*
Kiki mint gyengéket bennünk úgy ítéljen
A Szunyogból tsöbör vért ne várjon 's kérjen.
 11. Minden sorson renden lévő kegyes Népek
A' Nemesek s alsóbb koron álló lívek
Azt kérjük töletek 's békével halljátok
Minden kitsény hibát nagyra ne rójatok.
 12. Ha reménységteknek eleget nem teszünk
a' ditséretből úgy tsak kitsény részt veszünk
de ha a' tehetség tsak tsekély lészen is
A' Szándék ditséretett érdemmel még is.
 13. Tisztelendő Tudós Urunkkal ezekben
Mind jó véget érünk, illyen esetekben
Nem fogy el Ő benne a' Tudomány ere
'S mind Mester Urunk mind magunk Mestere,

*) Törölve és fölébe írva e szó: hosszú.

14. A ki minket most is tudom hogy el nem hágy
Közülünk is senki ne légyen Puha 's lágy
Bátran és harsányon kiki megfeleljen
Az Isten bennünket erre rá segéljen.

I. N. I.

Király.

1. Én Asverus király üres óráimban
Mivel háború nints mostan országunkban
Egy dolgot végeztem el gondolatimban
Ezt véghez is viszem nyugott napjaimban.
2. Száz és huszonlét tartományokkal bírok
Parantsolatokat azokban így írok
Tudjátok hogy most[an] örülök nem sirok
Minden fő rendeket most előmbe hívok.
3. Vendégséget adok, száz 80 Napokban
Meg mutatom minden kintsemet azokban
jó Bort töltögetnek minden Pohárookban
Mint a' Bachus Vendégének táborokban.
4. Az írásban pedig ez a' Törvény leszen
Senki az ivásra mást ne eröltessen
Nem embernek való tuscht*) Notára inni
Az Ökörnek szokták, ha iszik fűtyölmi.
5. Országomnak azért mind főbb főbb rendei
Jertek elől minden Vezéri 's Tisztjei
Indiától fogva Szeretseny Országig
lakodalmaskodjunk egész virattáig.

Király Tantsosai. (Sic)

6. Örökkén élj király, mi te hű Jobágyid
Parantsolatodra mint igaz szolgálid
Térd és fő hajtással itt mind megjelentünk
Hogy Parantsolatott reá tőled vettünk.

Vasthy Királyné Asszony.

7. Én is Vasthi Királyné hát fel öltözöm
Asszony Barátimmal örömmel töltözöm

*) Hihetőleg: tus-t.

- Vendégséget szerzek azoknak magamnál
 Mi se legyünk alább valók most másoknál.
8. Senki közületek semmire se agyjon
 Köpött, seprűtt, szapút mindent félbe hagyjon
 Öltözzetek hamar, legyünk tzipra tarka
 Tánczollunk, ugorgyunk egyet mint a szarka.

Király.

9. No jó Tanácsosim Hertzegim, Hadnagyim
 Persia Media Országi Vitézim
 Minden kintseimet meg nézegessétek
 Nagy ditsóségemről hogy hírt tehessetek.

Tanácsosok.

10. Oh Felséges Király olly nagy a' te híred
 Hatalmad országid hogy végig nem éred
 Mi is hű szolgálid nagy boldogok vagyunk
 hogy illy fejedelmet meg udvarolhatunk.

Király.

11. Nagy ditsóségemnek melly nagy légyen árra
 Már láttátok de még egy nagy vagyon hátra.
 Vasthi Királynét is, Deli formájában
 hozzátok ki az Ország koronájában.

Két követek, a kik érte mentek.

12. Mi Felséges Király íme megfordultunk
 Ránk bizott dolgodban híven el is jártunk
 De Vasthi Királyné nem akart el jönni
 Parantsolatodra 's nem tudtunk mit tenni.

Király.

13. Nagyon szégyenlem én ezt Király létemre
 Hogy egy hitván Aszszony az én beszédemre
 ennyi ember előtt Parantsolatomra
 El nem jött, 's nintsen itt most szolgálatomra.
14. Minden Tanácsosim most ide jöjjetek
 Erre nékem hamar 's jól meg feleljetek
 Mit kellene annak törvény szerint tenni
 Ki a Király szavát így meri meg vetni?

Hét Tanácsosok rendiben. Első.

15. Ez felséges Király egy köz embernek is
Éktelen rútt dolog volna még annak is
ha a' Felesége így szégyenítettene
az emberek előtt, mint egy vázzá tenne.
16. Hát egy nagy hatalmu 's ditsőséges Király
A ki a' nép előtt mint egy Isten úgy áll
Ez által meg vettetik és lészen oltsó
Mint a Szűrös Kerthen a Polyva és Otsó.

2. Tanácsos.

17. Sőtt nem tsak a' Király ellen vétett ezzel
A Királyné; hanem minden népek ellen
Mert ha majd meg hallják ezt egyéb Aszszonyok
Szarvat vesznek ebből mind kitsinyek s nagyok.

3. Tanácsos.

18. Igenis majd meg sem maradhat a' háznál
A kuzskóba üllne, nem az Asztalánál
Sok jó Jámbor férfi, ha ezt meg hallanák
A nagyra vágyódó pípes fő Aszszonykák.
19. Majd sok jó férfitól olly szókat hallanak
A' mit az egyszeri emberről mondanak
Szóllok édes Feleségem hát mit tegyek
Mert bennem vagyon még a' férfi természet.

Negyedik.

20. Jobb az olyan szegény férfi ne is éljen
A Feleségétől a' ki mindig féljen
jobb annak bújdosék, lentsét borsót mérjen
Haljon meg tavasszal több telet ne érjen.
21. Az én eszem szerént én ezt tanátsolnám
Ha Felséged kedvét hát meg nem bánthanám
Tessék a' Királynak Sententiát írni*)
Ugy színét soha sem fogja Vasthi látni!

Ötödik.

22. Én is azt tanátslom a magam részéről
Mert azt mondanák egy Királyi Fellségről

*) *tenni* szó kitörölve.

- hogy az álom szíjját az Asszonyoknak adta
'S maga olyan ember mint a' ruha baba.
23. Meg mutassuk méltán, hogy Fírfiak vagyunk
Kotonozni rajtunk Asszonyoknak nem hagyunk
Az Asszony halgasson üljön a' Rókára
Ha Bozza [?] ki jön nézzen varrójára.

6. *Tanátsos.*

24. E szent szó így legyen ez igazi tanács
Nints ebbe leg kisebb hiba sem pedig gánts
Ha férfi vagy sokszor féket és zablát ránts
Az Asszony szájában, mint a tsipő kollánts.

7. *Tanátsos.*

25. Felségednek azért nem csak tanátsoljuk
Hogy így tselekedjék hanem kérjük s várjuk
Hogy e gonosz példát oltsa vagy el tiltsa
E botránytálatást közölünk ki irtsa.

Király.

26. Igen tetszik nékem e Tanács adástok
Azt tselekszem azért így legyen írástok
Minden népek az én egész országimban
E Parantsolatott vegyék házaikban
27. Én Asverus Király nagy kevélységéért
Vasthi Feleségemet rossz erkölcséért
Örökre meg vetem és színem eleibe
Soha se jöhessen, legyen szám kivetve.
28. Minden Asszonyi rend ebből jól megértse
Az Urát mint illik félle és bötsüllje
Minden férfi pedig a' maga házában
Uralkodjék 's legyen fej a' gunyájában.
29. Vessétek ki immár királyi házomból
Ama kevély Vasthit e' Lakodalomból
Soha én előmbe ő többé nem jöhet
Mivel így meg vetett akár hova mehet.

Egy Tanátsos mikor Vasthit kivezetik.

30. Be jól esik néki a' Király Asszonynak
Ugy kellet az édes jó komám Asszonynak

Ha itthon az Urát restelte betsülni
Most oda ki rá ér balhákat üldözni.

Király.

31. Ezek mind meg vagynak, már őtett meg öltük
A Gonosz Aszszonyon boszszunkat töltöttük
De ha el vetétek a Feleségemet
Adjátok mást érte, had töltsen kedvemet.

8. Tanácsos.

32. Oh Felséges Király könnyű mód lesz ebbe
Majd olajt töltünk mi a' szerelem sebbe
Tégyen most Felséged illetén rendélést
Szedjünk öszvő minden szebb szebb Leány-személlyt.

Király.

33. Ezen is megnyugszom tsak hordjátok öszvő
A Leg szebb Lányokat ide egybe fűzvő
Se üljetek addig, se meg ne álljatok
E' Parantsolatban híven el járjatok.

9. Tanácsos.

34. A mint Parantsolta Felséged meg tettük
A szebb szebb Lányokat már mind öszve szedtük
Tesik a' Királynak benne válogatni
Mellyik fog tetszeni azt kell választani.

Király.

35. Jól vagyon, hozzátok elől most egyenként
Hadd nézem meg őket itt mind személlenként
A ki nékem azok közzül jobban tetszik
A' lesz a' Királyné koronában látszik.
36. Eszter talált kedvet én szemeim előtt
Ezt fel magasztalom már mindenek fölött
e' Lészen Királyné a' Vasthi helyében
Im koronát tészek most az ő fejében.
37. Ujra örüljenek most minden rendeim
Úri vendégeim, 's minden embereim
Ujra Lakodalmat szerzek most tinéktek
Uj Királynétok van, víg légyen Képetek.

10. Tanácsos.

38. Éljen a Királyné éljen a Király is
Mi se szomorkodjunk, legyőnk vigan mi is
Mert rút dolog volna akkor szomorkodni
Mikor a királlyal merünk vigadozni.

Mardokeus.

39. Egy titkot mondanék én Nagyság[o]toknak
ha meg mondanátok Új Királynétoknak
A' pedig mondja meg azt ő Felségének
Míg jutalmát veszi ezen Hűségének.

11. Tanácsos.

40. Mardokeus kérünk itt bátor szívet végy
Ha mi titkos dolgot tudsz, olly hűséges légy
A Királytól abból semmit el ne titkolj
A mi gondunk lesz az (sic.) te semmit se búsúlj.

Mardokeus.

41. Arra visz engemet már jó szívűségem
A Királyhoz való jobbágyi hűségem
hogy minden kart drága éltéből fordítsak
Titokban szívemen semmit meg ne tartsak.
42. Biktán és Téres a' király hofmesteri
Ajtón álló Laib guardista test őrzői
Magok között ollyan tanácsot tartotak
A királyt meg öljék mert meg haragudtak.
43. E gonosz tanácsot azért meg mondjátok
Eszter Királynénak a' meg a' Királynak.

12. Tanácsos.

44. Éljen a Királyné rossz hírt hozunk néki
A Királynak gonosz két Hofmesterei
Tanácsot tartotak, hogy ötett meg öljék
De Mardokeustol ezt el nem rejthették.

Eszter.

45. Áldottak vagytok ti Királynak hívei
Kik előtt illy drága Uratok életi

- Most mindjárt el megyek ezt be jelenteni,
A Királynak 's néktek jutalmat rendelni.
46. Örökkön élj Király ha meg nem bántolak
Halld meg 's vedd szivedre az én panaszomat
Jaj szólni sem tudok, döbög bennem a szív
Köztünk a' Gyilkosok tselédünk nints jó 's hív.
47. Mardokeus nékem általam izeni
Hogy Biktán és Téres meg akarnak ölni
Vigyáz azért kérlek reám 's életedre
e gonosz dolognak járj mindjárt végtére.

A Király szolítja Tanácsosát.

48. Hamar szollítsátok e két gonosz szolgát
Törvény szerint jól meg vizsgáljátok dolgát
ha ki bizonyodik e' gonosz szándékjok
Semmit ne halladjon ő Sententiájok.

13. Tanácsos.

49. Oh ti boldogtalan gonosz tévő szolgák
A kik a' királynak őrzitek ajtaját
Nektek kellett valla életet menteni
Még ti akarjátok gyilkosul meg ölni.
50. Halál fiaí vagytok már nints kegyelem
de [ha] meg valjátok egy kis engedelem
talán meg lesz Biktán azért erre kérlek
Vald meg akartál é király ölni kérlek?

Biktán.

51. Ártatlan vagyok én ezen gonoszságtól,
Még hajam szála is ment e' rossz szándéktól

14. Tanácsos.

52. Még is kénszerítlek téged Biktán vald meg
ha tagadod Sulosb büntetés lesz tud meg.

Biktán.

53. Átokra s más egyéb szókra nem fakadok
de igaz ügyömben bizok, hát tagadok
Mindent az irigyek a' mit rám költettek
Híremben Nevemben illy szörnyen megöltek.

15. Tanácsos Térshöz.

54. Az Isten és Király előtt Téres vald meg
Lelked esméretét többet ne terheld meg
Mi vitt arra, hogy szivedben el tőkéljed
Hogy a' Királyt gyilkos kezekkel meg öljed.

Téres.

55. A' nagy Udvarokon sok az írgy ember
A' józan hir költő annyi mint a' Tenger
Ők keverték minket [most] e' gonosz hírbe
hogy fertőzni akartunk királyi vérbe.

Király.

56. Ti mind sunyatoló rosz lúgy Bírák vagytok
A gonosz tévőknek még sok időtt hagytok
hogy gondolhassanak új gonoszságokat
melyekkel fődözzék új gonoszságokat.
57. Ide Profós hóhér vasat pengessetek
Kezekre Lábakra, bilintset vessetek
Revid Sententia kell illy gonoszoknak
Akaszszátok fára például másoknak.
58. Ez egész történet a krónika könyvben
megirattassék hogy azt minden időben
A Maradékink is láthassák 's meg tudják
A' Tselédjektől is magokat meg ojják.

Hámán.

59. Mivel engem Felséged úgy fel magasztalt
Minden Tiszteidnél föllebb rendelt Asztalt
Én is Felségedhez hű akarok lenni
Tanácsonnal hasznót is akarok tenni.
60. Vagyon Felségednek tágos Országiban
Egy különös Nemzet Széllal határiban
Ezek mind törvénnyel mind egyéb szokással
Különbeznak minden néptől s polgársággal.

Király.

61. Ime itt a Gyűrűm petsételd meg véle
A Parantsolatott, 's úgy tselekedj véle

- A mint néked tetszik (sic) én mind meg fogadom
 A pénzt melyet ígérsz azt is Néked adom.
 62. Ezek nagy kárára vagynak az Országoknak
 ha úgy tetszik (sic) azért, adj helyt e' Tanátsnak
 Adj Parantsolatot, hogy el vesszessenek
 Én tíz ezer Talentumot adok néked.

Hámán.

63. Susánban, és minden Városban' s faluban
 A' hol Zsidók laknak egész Országunkban
 Egy Nap van rendelve mind elvesztésekre
 Kiki készen légyen mind öldözésekre.
 64. E Parantsolatot a Király hirdeti
 Maga Gyürejével meg-pötsélteti
 Minden hű Jobbágyit általam inteti
 hogy e' napra készen légyen vir ontani!

Mardocheus, több Zsidók.

65. Jaj nekünk, jaj nekünk szegény Zsidó Nemzet
 Oda vagyunk ha csak a' ki mindent vezet
 A' Jákob Istenne rajtunk nem könyörül
 Ki az ártatlannak el vesztén nem örül.

E. 3 [?].

66. El-végeztetett, hogy mind meg ölettessünk
 Egy bizonyos Napon mind el töröltessünk.
 De az Isten hiszem még meg bolondítja
 Hámán rossz tanácsát fejére fordítja.

Több Zsidók sírnak.

67. Seregeknek Úra Nagy hatalmas Isten!
 Sem Mennyen sem földön kívüled több nintsen
 A' ki a' veszélből ki szabadíthasson
 ebben reméntelen módott mutathasson.

— 4.

68. Szánd meg minnyájunkat, keserű sírását
 Az édes Anyának sűrű könyhullását.
 Ő Gyermekeikért Nagy Szív szakadását
 A böltső-beléknek ártatlan sírását.

Mardokeus.

69. Várjatok legyetek tsak jó reménységgel
Kérjétek az Istent a' lesz segítséggel
bátor ki van reánk rendelve az halál
A' szabadításban még is módot talál.
70. Majd tudtára adom Eszter királynénak
Hogy nemzetségünknek mint ő magájénak
Légyen Párt fogója 's azon esedezék
A' király előtt, hogy éltünk meg tartassék.

Eszter.

71. Az Árvát igazán még az ág is huzza
A' Nyomorúságot egész fülig uszsa
én is ilyen voltam de el változtatta
Isten én sorsomat, 's méltóságra hozta.
72. E méltóság velem meg úgy nem osztatott
Mint a' kikben a' vér, majd vízzel változott
Sír a' Lélek bennem, kedves nemzetemért
Magam is kész leszek meg halni ezekért.
73. Tudjátok illy szokás vagyon a Királynál
Hogy Senki hivatlan az ő ajtajánál
meg nem jelenhetik 's az Arany veszszejét
ha reája nem nyújtja el veszi életét.
74. De meg keményéttém most még is szívemet
Markomban hordozom értetek éltemet
talám úgy meg áldja Isten szám beszédét
Hogy meg hajtom véle a' Királynak szívét.

Király. •

75. Kedvet találtál te én szemeim előtt
Minden egyéb Királyné Aszszonyok előtt
Mi a' kívánságod én meg nem tagadom
Országom felét is ha kéred meg adom.

Eszter.

76. Nintsen nem is lehet olly nagy kívánságom
Tsak ez egybe vagyon nálad instállásom
Tessék Felségednek holnap hozzám jönni
Az én ebédenre Hámúnt is el hívni.

Király.

77. Jól vagyon ebben is leszek tetszésedre
El mégyek Hámánnal a' te ebédedre.
Nem tagadhatom jó üzütt eszem iszom
De most is eszembe van a' tegnapi szom
78. Kérjen az Eszter királyné a' mi tetszik (sic.)
Országom feleig néki meg adatik.

Eszter.

79. Ha kedvot találtam ma Felséged előtt
Legyek olly szerentsés mindennek felőtt
Hogy a' Király holnap is én hozzám jöjjön
Ebédre s Hámánnal asztalomnál üljön.
Akkor ki jelentem, mi kívánságom lesz
Ha Felséged újra Gratiájába vesz.

Hámán, Zeresnek az ő Felesége.

80. Jó lehet én első vagyok a' Királynál
Holnap is ő véle ülök egy asztalnál
Az egészségemért a' Király ma ivott
Ebédjére Eszter holnap is hivatott.
81. Ditsőségem 's kintsem elég sok 's nagy vagyon
De e' még mind kevés e' gyötör bánt nagyon
Egy kedves óráim sints' rám sem jön az álom
Valamíg a' Zsidó Mardokeust látom.
82. Mert ez a' Goromba fel sem kél előttem
Noha az országban senki sints fölöttem.
Mikor ki s bójárok a' Király Házába
Ott áll mint egy orzsók annak kapujában.

Zeres.

83. Oh Szegény ember vagy könnyű arról tenni
egy hitván emberért nem kell boszonkodni
Akasztó-fát néki tsináltos mindgyarást
Holnap Mardokeust akasztasd rá bizvást.
84. Jó tanáts ez mindjárt most ahoz kezdetek*)
Itt a' házam előtt olly fát készítetek
Mellynek ötven Singnyi lesz a magassága
Holnap azon lebeg a Zsidó foszlányga. (sic).

* Ezt hihetőleg Hámán mondja.

Király.

85. Nem tudom hogyan van éppen nem alhatom
ez egész Éj tzaka gondoktól hányatom
Hozzatok elől most Kronika könyveket
Olvassatok abból szép történeteket.

Secretarius.

86. Mardokeus igaz halálos veszélből
A Király életét gyilkosok kezéből
Meg mentette lévén hű minden tsep-vérig
de jutalmat ezért nem látott mind eddig.

Király.

87. A' kinek a' király jeles érdemeért
Tisztességet akar tenni hűségéért
Mit kellene tenni az ilyen embernek
eszes tanácsoddal menyj végére ennek.

Hámán.

88. Szükség azt az embert királyi ruhában
Király Paripán és a' Koronában
A' Város Piartzán jól meg hordoztatni
Fő emberek által és azt kiáltatni
A' Firfinak dolga im illetén lészen
A' kinek a' Király tisztességet téssen.

Király.

89. Sies mind' e szerént tégy Mardokeussal
E' kapuban ülő Zsidó Férfiúval.

Hámán, F'leségének panaszkodik.

90. Nem ehetem ma egy falat jó üzött is
Ma háborították meg az épemet is
Mert az Akasztó fa üressen maradott
Mardokeus Zsidó fel magasztaltatott.

Szolga, ebédre hívja Hámánt.

91. Már el készült Eszter királyné ebédje,
Hámán a' Királlyal ma is lesz Vendégje

Jöjjen azért Hámán a' Király mondatlya
Eszter a' Levesét már ki tálaltatja.

Király.

92. Tegnap a' Királyné nékem azt fogadta
Kívánságát hogy ma ki nyilatkoztattja,
Királyi számbol én semmit el nem veszek,
Valamit kér mindent azonnal meg teszek.

Eszter.

93. Ha kedvet találtam ma szemeid előtt
Oh Király ez egyért én mindenek felött
Könyörgök előtted, hogy nemzetségemet
tartsd meg Országodban az én életemet.
94. Én magam is igaz Zsidó Nemzett vagyok
bennem a' Szívbeli fájdalmak olly nagyok:
Hogy meg-halni én is minden órán készen
lések Nemzetemmel ha egy Sír el vészen.
95. Mert el-töröltetünk majdan egy órában
Ha Felséged Szíve ideje korában
rajtunk nem könyörül és e' szörnyü romlást
el-nem távoztattja a' sok vér ki omlást.

Király.

96. Ki lehetne az a' gonosz 's maga meg hitt
A' kit az ő szíve illy rossz szándékra vitt
Távol legyen tőlem, hogy így förtőztessem
Ártatlan vérrel, hogy kezemet így fössem.

Eszter.

97. A' mi ellenségünk im e' gonosz Hámán
e' gonosz színt mutat Orzáján, Homlokán
meg nem elégeszik Nagy Méltóságival
Hanem ártatlan vért szomjuhoz torkával.

Hámán.

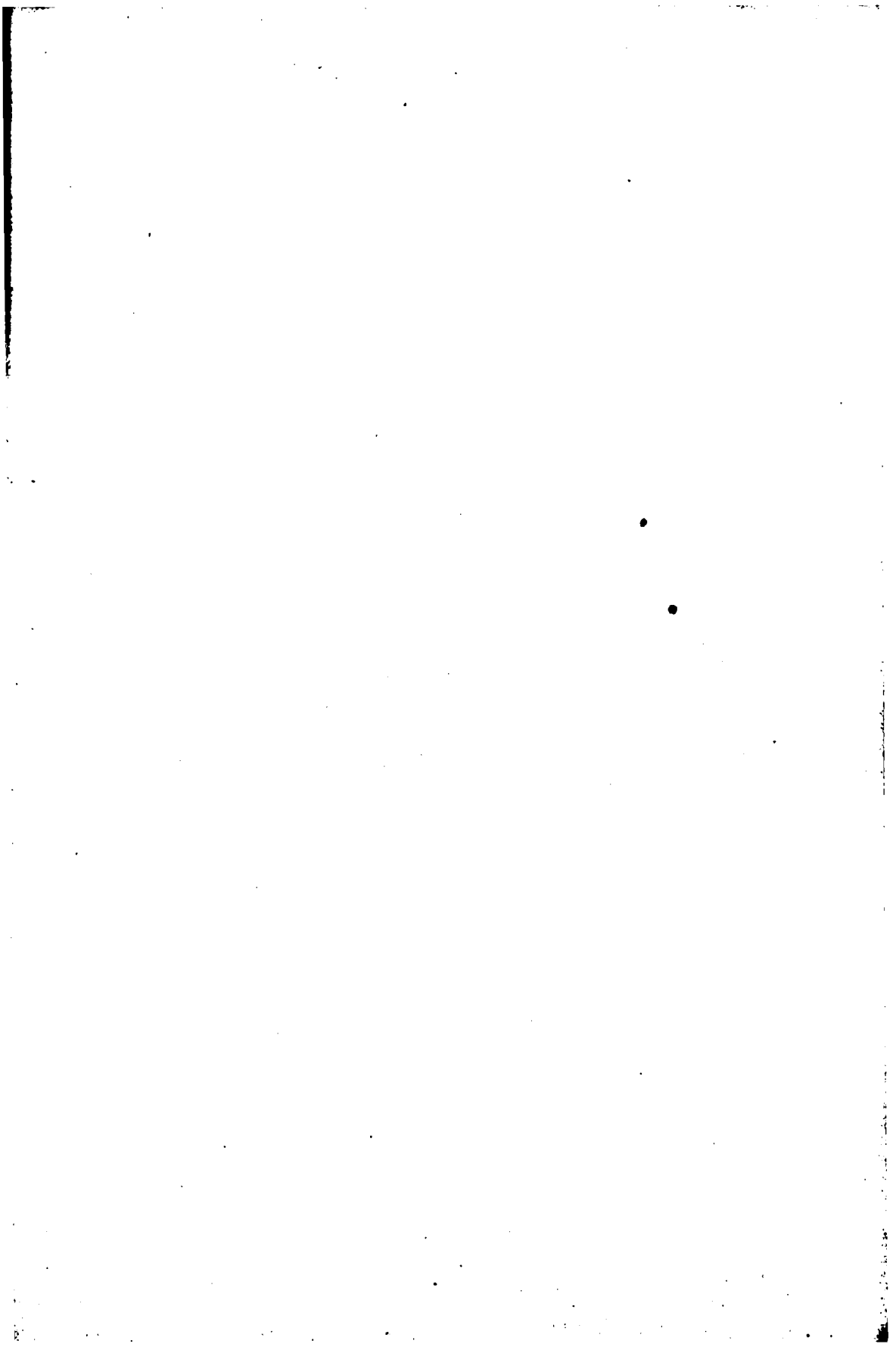
98. Fölséges Királyné, botsásd meg véttkemet
Vétkeztem; de kérlek tartsd meg életemet
Nemzetséged ellen még nem is gondolok
Soha gonoszt, tsak most múltjék el e' dolog.

Király.

99. Nem lehet kegyelem néked e' gonoszért
Mind tiz fiaddal szenvedj e' nagy bűnért
Azon fa lesz néktek az Akasztó fátok
Mardokeusnak a' mellyet tsináltatok.

Epilogus.

1. Áldott légyen az Úr a' ki meg halgatta
Szegény Népét halál torkából ki hoztta
A' Szegényt a' Porból így föl magasztalta
Az Árvát Királyi székre méltóztatta.
2. A' kevélyt ellenben meg szégyenítette
A' melly vermet ázott, abba be vettete
Innét meg tanuljuk melly igaz [az] Isten
előtte egy jó el felejt[et]ve nintsen.
3. Eszter más ajtaján Vintörgő árva volt
A' szeméről a' könyv hidd el sokszor le folyt
Sírt szegény gyakorta ülve, kelve, járva
Mert tudta hogy még tsak a' neve is árva.
4. Isteni félelmét állhatosságát
A' nagy Isten az ő alázatosságát
Meg jutalmazta, és itt is meg mutatta
hogy a' benne bizó árváknak Ő Attya.
5. Mardokeus tanít, hogy az árvát ne bántsál
Ellene kardodat hüvelyéből ne rántsál
Inkább nevelője légy 's párt fogó Attya
ezt jutalom nélkül az Isten nem hagyja.

•

•

irodalom között. 20 f. — V. *Barna F.*: Néhány ősműveltségi tárgy neve a magyarban. 60 f. — VI. *Télfi*: Rankavis Kleon új-görög drámája. 60 f. — VII. *Imre S.*: A nevek uk ésük személyragáról. 40 f. — VIII. *Ballagi M.*: Emlékbeszéd Székács József t. tag fölött. 40 f. — IX. *Vámbéry*: A török-tatár nép primitív culturájában az égi testek. 20 f. — X. *Volf Gy.*: Bátor László és a Jordánszky-codex bibliafordítása. 20 f. (1877—1879.) — **VIII. k.** I. *Dr. Ábel J.*: Corvin-codexek. 1 K 20 f. — II. *Barna F.*: A moridváiak pogány istenei s ünnepei szertartásai. 1 K. — III. *Dr. Genetz A.*: Orosz-lapp utazásomból. 40 f. — IV. *Gr. Zichy Á.*: Tanulmány a japáni művészetről. 2 K. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Pázmándi Horvát Endre 1839-ben elhunyt r. t. fölött. 20 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Ukkonpohár. A régi magyar jogi szokásnak egyik töredéke. 40 f. — VII. *Mayer A.*: Az ugynevezett lágy aspiráták phonetikus értékéről az ó-indben. 1 K 20 f. — VIII. *Dr. Ábel J.*: Magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Pozder K.*: Ujperza nyelvjárások. 1 K. — X. *Imre S.*: Beregszászi Nagy Pál élete és munkái. 60 f. (1879—1880.) — **IX. k.** I. *Budenz J.*: Emlékbeszéd Schieffner Antal k. tag felett. 20 f. — II. *Gr. Zichy Á.*: A Boro-Budur Jáva szigetén. 80 f. — III. *Ballagi M.*: Nyelvünk újabb fejlődése. 40 f. — IV. *Vámbéry*: A hunnok és avarok nemzetisége. 60 f. — V. *Hunfalvy P.*: A Kún- vagy Petrarka-codex és a kúnok. 60 f. — VI. *Szász K.*: Emlékbeszéd Lewes Henrik György külső tag felett. 10 f. — VII. *Barna F.*: Ős vallásunk főistenei. 80 f. — VIII. *Dr. Russicska K.*: Schopenhauer aesthetikája. 20 f. — IX. *Barna F.*: Ős vallásunk kisebb isteni lényei és áldozat szertartásai. 60 f. — X. *Dr. Kont I.*: Lessing mint philologus. 60 f. — XI. *Bogisich M.*: Magyar egyházi népénekek a XVIII. századból. 1 K. — XII. *Simonyi*: Az analogia hatásáról, főleg a szóképzésben. 40 f. (1880—1881.) — **X. k.** I. *Simonyi*: A jelentéstan alapvonalai. 60 f. — II. *Heinrich G.*: Etzelburg és a magyar hűnmonda. 40 f. — III. *Hunfalvy P.*: A M. T. Akadémia és a szuomi irodalmi társaság. 40 f. — IV. *Joannovics*: Értsük meg egymást. 60 f. — V. *Ballagi M.*: Baranyai Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. 20 f. — VI. *Dr. Pecz V.*: Euripides tropusai összehasonlítva Aeschylus és Sophokles tropusai. 1 K 20 f. — VII. *Szász K.*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — VIII. *Bogisich M.*: Canticale et Passionale Hungaricum. 60 f. — IX. *Jakab E.*: Az erdélyi hírlapirodalom története 1848-ig. 1 K. — X. *Heinrich G.*: Emlékbeszéd Klein Lipót Gyula kültag felett. 80 f. — XI. *Bartalus*: Ujabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. — XII. *Bánóczy J.*: A magyar romanticismus. 20 f. — XIII. *Bartalus I.*: Ujabb adalék a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — **XI. k.** I. *Hunfalvy P.*: Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? 40 f. — II. *Télfi*: Újgörög irodalmi termékek. 80 f. — III. *Télfi*: Középkori görög verses regények. 60 f. — IV. *Dr. Pozder K.*: Idegen szók a görögben és latinban. 1 K. — V. *Vámbéry*: A csuvasokról. 60 f. — VI. *Hunfalvy P.*: A számlálás módjai és az év hónapjai. 40 f. — VII. *Mafláth B.*: Telegli Miklós mester magyar catechismusa 1562-ik évbl. 20 f. — VIII. *Dr. Kiss I.*: Káldi György nyelve. 1 K. — IX. *Goldziher*: A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — X. *Barna F.*: Vámbéry Ármín «A magyarok eredete» című műve néhány főbb állításának bírálata. 1 K 20 f. — XI. *Ballagi M.*: A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr. 40 f. — XII. *Vámbéry*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. 60 f. (1883—1884.) — **XII. k.** I. *Dr. Kont I.*: Seneca tragédiái. 1 K 20 f. — II. *Dr. Nagy S.*: Szombatos codexek. 60 f. — III. *Szász B.*: A reflexiv és valláserkölcsei elem a költészetben s Longfellow. 60 f. — IV. *Kúnos és Munkácsi*: A belviszonyragok használata a magyarban. 1 K. — V. *Vámbéry*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. 1 K. — VI. *Volf Gy.*: Kiktől tanult a magyar írni, olvasni? 1 K. — VII. *Thury J.*: A kasztamuni-i török nyelvjárás. 1 K. — VIII. *Télfi*: Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. 40 f. — IX. *Kálmány L.*: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. 40 f. — X. *Brassai*: A mondat dualismusa. 1 K 20 f. — XI. *Gr. Kuun G.*: A kúnok nyelvéről és nemzetiségéről. 80 f. — XII. *Ábel J.*: Isota Nogarola. 1 K. (1884—1885.) — **XIII. k.** I. *Heinrich G.*: Kudrun, a monda és az eposz. 80 f. — II. *Barna F.*: A votják nép multja és jelene. 60 f. — III. *Goldziher I.*: Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. 80 f. — IV. *Ábel J.*: A homeroszi Demeter-hymnsről. 1 K. — V. *Barna F.*: A votjakok pogány vallásáról. 40 f. — VI. *Szarvas Gábor*: A régi magyar nyelv szótára. 20 f. — VII. *Budenz J.*: Egy kis viszhang Vámbéry Ármín ur válaszára. 40 f. — VIII. *Szily K.*: Ki volt Calpinus magyar tolmácsa. 20 f. — IX. *Bogisich M.*: Szegedi Lénárt énekeskönyve. 1 K. — X. *Joannovics*: Szőrendi tanulmányok. I. rész. 60 f. — XI. *Pecz V.*: A kisebb görög tragikusok tropusai. 20 f. — XII. *Télfi*: Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. 60 f. (1885—1886.) — **XIV. k.** I. *Ábel J.*: Az ó- és középkori Terentius biographiák. 80 f. — II. *Joannovics*: Szőrendi tanulmányok

II. rész. 80 f. — III. *Barna F.*: A mordva nép házassági szokásai. 60 f. — IV. *Télfi*: Jelentés ujhellén munkákról. 60 f. — V. *Kalmány L.*: Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban. 20 f. — VI. *Putnoky M.*: Etymologicum magnum Romaniae. 40 f. — VII. *Simonyi*: A magyar szótók. 60 f. — VIII. *Simonyi*: A nyelvújítás történetéhez. 40 f. — IX. *Brassai*: Szórend és accentus. 80 f. — X. *Télfi*: Három franczia hellenista és a volapük. 40 f. — XI. *Némethy G.*: Enhemeri reliquiæ. 1 K 20 f. — XII. *Vikár B.*: Gáti István steganographiája, kapcsolatban a modern stenographiával. 80 f. (1887–1889.) — XV. k. I. *Dr. Schreiner M.*: Az iszlám vallásos mozgalmái az első négy században. 60 f. — II. *Haraszti*: André Chénier költészete. 3 K. — III. *Simonyi*: Kombináló szóalkotás. 80 f. — IV. *Hunfalvy P.*: Az aranyosszéki mohácsi nyelvmélekek. 30 f. — V. *Zichy A.*: Psychiatria és politika. 20 f. — VI. *Télfi*: Ujabb hellén munkák és a hellén nyelvtanítás. 1 K 20 f. — VII. *P. Theureux E.*: A magyar zene tudományos tárgyalása. 40 f. — VIII. *Asbóth O.*: A hangsúly a szláv nyelvekben. 1 K 60 f. — IX. *Simonyi*: A nyelvújítás és az idegenszerítések. 1 K 20 f. — X. *Télfi*: Kisfaludy Károly «Mohács»-a görögül. 80 f. — XI. *Dr. Kégl S.*: Tanulmányok az újabkori persa irodalom történetéből. 3 K. — XII. *Gróf Kuun G.*: Ujabb adatok a kún Petrarca-Codexhez. 30 f. (1889–1892.) — XVI. k. I. *Pinyó*: A besztercei szöszedet. 4 K. — II. *Goldziher I.*: A pogány arabok költészetének hagyománya. 1 K 20 f. — III. *Asbóth O.*: A szláv szók a magyar nyelvben. 90 f. — IV. *Pecz V.*: Paraspondylos Zotikos költeménye a várnai csatáról. 60 f. — V. *Télfi*: Új-görög munkák ismeretése. 40 f. — VI. *Télfi*: Két új-görög nyelvtan magyarul és a mai görög verstan. 40 f. — VII. *Szamota I.*: A Murelius-féle latin-magyar szójegyzék 1533-ból. 1 K. — VIII. *Hegedűs I.*: Guarinus és Janus Pannonius. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Kúnos I.*: Kisázsia török dialektusairól. 90 f. — X. *Hegedűs I.*: Dicsének Jacobus Ant. Marcellusra. Irta Janus Pannonius. (1892–1897.) — XVII. k. I. *Dr. Mahler*: Egyiptologiai tanulmányok a choronologia köréből 30 f. — II. *Kúnos*: Naszreddin hodsza tréfái. 3 K. — III. *Kégl S.*: A perzsa népdal. 90 f. — IV. *Melich J.*: Melyik nyelvjárástól valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai? 1 K 20 f. — V. *Kozma R.*: Brassai Samuel mint æsthetikus és műkritikus. 2 K. — VI. *Décsi L.*: Sz. Agoston reguláinak magyar fordítása C. lius (Bánffy) Gergelytől. 2 K. — VII. *Vadnai*: Czákó Zsigmond ismeretlen drámai költeménye. 30 f. — VIII. *Gyomlay*: Szent István veszprémvölgyi donatiójának görög szövegéről. 1 K 20 f. — IX. *Mahler*: Adalékok az egyiptomi nyelvhez. 60 f. — X. *Id. Szinnyei J.*: Az első magyar bibliographus. 60 f. (1898–1901.) — XVIII. k. I. *Gyomlay*: Bölcs Leo Taktikája mint magyar történelmi kútforrás. 1 K. 20 f. — II. *Katona L.*: Temesvári Pelbárt Pélldái. 1 K 20 f. — III. *Némethy G.*: A római elegia viszonya a göröghöz. 48 f. — IV. *Thúry J.*: A «Behdset-ül-Lugat» esagatáj szótár. 1 K 20 f. — V. *Katona L.*: Alexandriai sz. Katalin legendája középkori irodalmunkban 1 K 60 f. — VI. *Dr. Cserép J.*: Határidőszámítás a rómaiaknál. 40 f. — VII. *Thúry J.*: Török nyelvmélekek a XIV. század végéig. 1 kor. — VIII. *Szilasi M.*: Adalékok a finn-ugor palatalis mássalhangzók történetéhez. 1 kor. — IX. *Kégl S.*: Szenáji. 3 kor. — X. *Katona L.*: A Teleki-codex. 1 kor. 60 f.

Megrendelhetők, a mennyiben még készletben vannak, a Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó-hivatalában Budapest, V. Akadémia-utca 2.